

Місце ботаніки у підготовці спеціалістів для галузей фармації

Золотайкіна М.Ю., Тюкіна В.М.

Циклова комісія фармацевтичної хімії та фармакогнозії

Коледж Національного фармацевтичного університету, м.Харків, Україна

Ботаніка - одна з базових дисциплін у системі підготовки фахівців для фармацевтичної галузі. Разом з іншими дисциплінами природничо-наукового циклу (неорганічна хімія, анатомія, біологія тощо) вивчення ботаніки дозволяє створити наукове підґрунтя для опанування професійних дисциплін і, в першу чергу, фармакогнозії, фармакології, фітотерапії, сформувані спектр необхідних професійних навичок: здійснення контролю якості лікарської рослинної сировини, її заготівля, знання хімічного складу та застосування лікарських рослин і лікарських засобів на їх основі.

Згідно з Галузевими стандартами вищої освіти(ГСВО) підготовки молодших спеціалістів спеціальності 5.12020101 "Фармація" та навчальним планом підготовки фармацевта ботаніка викладається на першому курсі в обсязі 54 годин, з яких 16 годин відведено на лекції, 16 годин практичних занять та 22 години самостійної роботи. Модуль дисципліни складається з двох змістових модулів. Перший змістовий модуль розглядає анатомію рослин, а другий морфологію і систематику.

Освітньо-професійною програмою ГСВО підготовки фармацевта передбачено головним чином лікарських рослин, включених до Державної фармакопеї України, а також ЛР, що вивчаються в курсі фармакогнозії і найбільш поширені в флорі України.

Розділами ботаніки, які включають загальні біологічні ознаки живих організмів; спільність походження рослин і тварин, та їх відмінності; анатомію та морфологію рослин, допомагають сприйняти рослину як цілісний складний організм, що синтезує поживні та біологічно-активні речовини так необхідні для лікування та профілактики захворювань у людей.

Особлива увага приділяється анатомії, морфології, цитології, систематиці, географії рослин, які найбільш тісно пов'язані з розділами фармакогнозії.

Значно менше розглядаються фізіологія та розмноження рослин, повністю виключено розділ генетики. В навчальній програмі враховані міждисциплінарні зв'язки: студенти можуть здобути необхідні знання з цих питань вивчаючи біологію та екологію.

Викладачі Коледжу НФаУ працюють над впровадженням в навчальний процес сучасних інформаційних інноваційних технологій: мультимедійний супровід лекційних занять,

використання відео та фотоматеріалів, проте не відмовлюючись і від традиційних засобів, таких як гербарії для вивчення морфологічних ознак лікарських рослин.

Перші гербарії рослин, або «сухі сади» як їх називали, з'явилися у 16 ст. Зараз гербарії рослин є невід'ємною складовою учбового процесу. Використання гербарних зразків для вивчення морфологічних ознак на практичних заняттях з ботаніки дозволяє студентам орієнтуватися у місцевій флорі при пошкодженні літньої фармакогностичної практики, де студенти займаються заготівлею гербарних зразків і лікарської рослинної сировини з урахуванням отриманих знань з ботаніки та фармакогнозії.

Надзвичайно важливим є не тільки правильно, чітко організувати та спланувати практичне заняття, але й забезпечити навчально-методичними матеріалами. Викладачами коледжу розроблений алгоритм практичного заняття який закладений у надрукованому робочому журналі, і служить одночасно протоколом виконання завдань з практичних занять і контролем засвоєння матеріалу, винесеного на самостійне вивчення. На практичних заняттях відпрацьовуються навички приготування і дослідження мікропрепаратів.

Для оцінки рівня засвоєння знань студентами поточний контроль зазвичай відбувається в традиційній формі бесіди зі студентами і тестування. Для підбиття підсумків у кінці семестру проводиться модульний контроль у письмовій формі, де студенти відповідають на теоретичні питання і дають опис гербарного зразка лікарської рослини.

Якісна підготовка з ботаніки створює умови для формування тих професійних компетенцій молодших спеціалістів фармації, що пов'язані з використанням лікарських рослин в їхній майбутній професійній діяльності.